

Elektrik Sistemindeki Çökme Tesadüf Değil

14 Ocak 2012 tarihinde Marmara Bölgesi'nde yaşanan elektrik sistemindeki çökme, ülkemiz elektrik sisteminin sorunlar yumağına dolandığını ortaya koymuştur. "Teknik ya da öngörülemeyen bir arıza" olarak geçiştirilemeyecek kadar büyük bir sistem çökmesi yaşanmıştır. Sanayimizin kalbi olan 6 ilimizde yaklaşık 3 saat süren kesinti, sistemin bıçak sırtı bir denge ile sürdürülmeye çalışıldığını göstermiştir. Bu kritik denge; doğalgaz çevrim santrallerine yakıt sağlanmasından elektrik üretiminin tüketimi karşılayacak düzeyde gerçekleştirilmesine (arz planlaması), iletim hatlarının yetersizliğinden kamu yapılanmasının aciz bırakılmasına kadar uzandığı anlaşılmaktadır.

Ülkemizde elektrik enerjisi talebinin en fazla olduğu bölge olan başta İstanbul ili olmak üzere Sakarya, Kocaeli, Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinde 14 Ocak Cumartesi günü yaşanan sistem çökmesi nedeniyle 2006 yılında 13 ilde 6 saatlik büyük elektrik kesintisinin ardından ikinci büyük sistem çökmesiyle karşı karşıya kalınmıştır. Yaşanan elektrik sistemi çökmesine ilişkin olarak resmi bir açıklama yapılmamıştır. Ancak gelen bilgiler Bursa Doğalgaz Santralı'nı iletim sistemine bağlayan teçhizat ve Adapazarı trafo merkezinde meydana gelen artçı iki arızanın kesintiye neden olduğu şeklindedir. Kesinti ile birlikte elektrik talebinin diğer hattan karşılanmaya çalışıldığı, o hattın da çöktüğü, böylece zincirleme şekilde devreden çıkan sistemin genel bir kesintiye dönüştüğü belirtilmektedir.

İletim sistemi, normal işletme ko-

şullarında santrallerin üretimini sisteme taşımak ve bir iletim veya üretim ünitesinin sistem dışında kalması gibi sistemde oluşabilecek kısıtlılık hallerinde bile sistem kararlılığı bozulmayacak şekilde planlanmalıdır. Bu bilgiler ışığında yaşanan çökme incelendiğinde aydınlatılması gereken karanlık noktalar bulunmaktadır:

- İletim sistemi, Bursa Doğalgaz Santralı'nın sistem dışında kalmasıyla yani bir ünitenin sistemden çıkmasıyla neden çökmüştür? Sistem bir iletim hattının veya bir üretim ünitesinin devre dışı kalmasını kapatamayacak kadar bıçak sırtı mı işletilmektedir?

- İletim hattında bir devrenin servis dışı kalması sistemin çökmesi için yeterli oluyorsa iletim sistemi arz güvenliği nerede kalmıştır? İçine İstanbul ilini de alan Trakya Bölgesi için alternatif işletme stratejileri neden geliştirilmemiştir?

- Rusya'dan Batı Hattı'ndan gelen doğalgaz anlaşmasının sona erdirilmesinin ardından doğalgaz ihtiyacının karşılanmasında sıkıntı var mıdır ve bu sıkıntı nedeniyle Trakya'daki doğalgaz santrallerinin yeterli düzeyde çalıştırılmasının da mümkün olmadığı iddiaları doğru mudur?

- İletim planlamasından sorumlu kamu kuruluşu olan TEİAŞ, son yıllarda tüm kamu kuruluşlarında yaşanan siyasi kadrolaşmalardan payına düşeni fazlasıyla almıştır. Serbest piyasanın gereği olarak bütüncül planlama anlayışı rafa kaldırılmış, piyasa tercihlerine uygun ve geleceği meçhul üretim tesisi bağlantısı görüşleriyle sınırlı bir planlama anlayışı

benimsenir olmuştur. Art arda iki arızanın meydana gelmesi her ne kadar tesadüf olarak açıklansa da burada göz önüne alınması gereken bir başka önemli nokta da periyodik bakımlar ve onarımlar konusunda yaşanan eksikliklerdir. Planlama anlayışında olduğu gibi sistem işletmeciliğinde de deneyimli personeller bir şekilde işlerinden uzaklaştırılmış ve sindirilmiş, atamalarda mesleki yeterlilik göz ardı edilerek farklı kriterler öne çıkarılmış ve işletme hizmetlerinin de zaafa uğraması kaçınılmaz olmuştur. Kamu kurumlarında yaratılan zafiyetin sistemin çökmesindeki payı nedir?

Yukarıda teknik gibi görülen tüm bu sorunların elektrik hizmetine yönelik politik tercihlerin sonucu olduğu açıktır. Elektrik üretim-iletim ve dağıtım sisteminin parçalanması, planlamaya son verilmesi, kamu inisiyatifinin ortadan kaldırılması ve insanların tüm yaşamını doğrudan etkileyen elektrik gibi bir kamu hizmetinin serbest piyasaya bırakılması, sistemde yaşanan çökmenin asıl sorumlusudur. Tüm dünyada olduğu gibi özelleştirme ve piyasalaştırmada ısrar eden ülkemiz yöneticileri de bu acı gerçekle yüzleşmek zorundadır. Ne yazık ki tüm bu politik tercihlerin yol açtığı kaybın faturası; kesinti, pahalı enerji, ekonomik ve toplumsal kayıplar olarak yurttaşlarımıza kesilmektedir.

**EMO 42. Dönem Yönetim Kurulu'nun 17 Ocak 2012 tarihli basın açıklaması metnidir.*